

Vaktsineerimine – meie laste tervem tulevik

Kristel Liis Põdder – Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts

„Vaktsineerimine – meie laste tervem tulevik“ on Eesti Arstiteadusüliõpilaste Seltsi (EAÜS) projekt, mille eesmärk on suurendada lapseootel emade ja isade teadlikkust väikelaste ning ka enda vaktsineerimisest. Projekti on kaasatud ka Tartu ja Tallinna Tervishoiu Kõrgkool. Projekti raames külastavad EAÜSi vabatahtlikud lektorid perekoole, lisaks pakutakse loenguid ämmaemanda ning õe eriala õppekava tudengitele.

Projekt sündis 2013. aasta alguses vastusena Eesti laste immuniseerituse madalale tasemele. WHO on 2aastaste laste immuniseerimisega hõlmatuses seadnud soovituslikud nõuded, mille täitmisel hoitakse ära haiguse levik. Hõlmatud difteeria, teetanuse, poliomieliidi ja MMR-vaktsiiniga peaks olema vähemalt 95%. Eestis jäid aga 2012. aasta vastavad näitajad iga nimetatud haiguse osas alla nõutud väärtuse. Mumps, leetrite ja punetiste vastu oli 2aastastest lastest vaktsineeritud 93,6% ning difteeria, teetanuse ja poliomieliidi vastu 94,6%. Teatud regioonides oli olukord veelgi hirmutavam. Samuti tegi murelikuks vaktsineerimisteema suhteliselt lühike ja pealiskaudne või koguni olematu käsitlus enamikus Eesti perekoolides.

Lektoriteks on arsti eriala vanemate kursuste üliõpilased, kes on eelnevalt läbinud põhjaliku koolituse Tartu Ülikooli arstiteaduskonna õppejõudude juhendamisel. Nüüdseks on EAÜSi koolitajad jõudnud paljudesse perekoolidesse üle Eesti. Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis on loenguid peetud nii ämmaemanda kui ka õe eriala tudengitele, Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis õenduse õppekava üliõpilastele. Et ämmaemandatel on

noorte perede nõustamisel juhtiv roll, peab EAÜS eriti tähtsaks just tulevaste ämmaemandate vaktsineerimisteadmiste täiendamist ja kinnistamist.

Loengute teemakäsitlus hõlmab väikelaste vaktsineerimise eri aspekte: riiklikku immuniseerimiskava, vaktsiiniga välditavaid haigusi, vaktsiinide toimemehhanismi, kõrvaltoimeid, vaktsineerimismüüte ning kavaväliseid vaktsiine. Samuti pööratakse tähelepanu rasedate ning väikelaste teiste lähikondsete vaktsineerimisele. Loengutel jagatakse alati infomaterjale, soovitakse veebilehti ning vastatakse tekkinud küsimustele. Oluline on pakkuda lapsevanematele usaldusväärset ja tõenduspõhist, nüüdisaja meditsiiniteadusel rajanevat teavet ning teha seda lihtsalt, arusaadavalt ja huvitavalt. Iga loengu lõpus palutakse kuulajatel täita ka anonüümsed tagasisideankeedid. Väärtuslikku tagasisidet ning lapsevanemate arvamusi kasutatakse loengute täiustamisel ning statistika koostamisel.

Tagasiside lapsevanematelt on olnud positiivne. Heade sõnadega on kiidetud nii loengute sisu kui ka lektoreid. Esimese poolaasta statistika näitab, et enne loengu kuulamist oli immuniseerimisvastaseid ja immuniseerimises kõhklejaid 13%, pärast loenguid aga 5,6%. Rõõmustav on olnud ka Tartu Tervishoiu Kõrgkooli ämmaemanda eriala üliõpilaste hinnang: kõik ankeetidele vastanud pidasid loengut kasulikuks. Laekunud vastuste põhjal soovitaks 95% vastanutest lastevanematel vaktsineerida oma lapsi riikliku vaktsineerimiskava vaktsiinidega, 42% rotaviirusvaktsiiniga, 26% puukentsefaliidi- ning

HPV-vaktsiiniga, 11% gripivaktsiiniga ning 5% tuulerõugevaktsiiniga. Mitte ühtegi kavaväliselt vaktsiini ei soovitaks lastevanematele 16% vastanud ämmaemanda eriala tudengitest.

Lapsevanemate esitatud küsimused on olnud väga erinevad, kuid peamiselt on need puudutanud vaktsiinide kõrvaltoimeid ning koostist. Kas vaktsiinid sisaldavad elavhõbedat või muid kahjulikke ühendeid? Kas vaktsiinid põhjustavad autismi? Kas vaktsiinid võivad soodustada erinevate haiguste teket? Seoses viimase küsimusega on erilist huvi tundud atoopilise dermatiidi, diabeedi, astma ja neuroloogiliste haiguste vastu. Loengust loengusse on kordunud kahtlused B-hepatiidi ning BCG-vaktsiini suhtes – kas need on üldse vajalikud ning miks neid lastele nii vara tehakse. Samuti on kuulajate hulgas levinud arusaam, et vaktsiinid nõrgestavad lapse organismi ning koormavad immuunsüsteemi üle. Kõhklused vaktsiinide suhtes süvenesid hüppeliselt pärast käesoleva aasta veebruaris esilinastunud saadet „KolmeDOK: vaktsineerimine“.

Kõige huvitavamaks on lapsevanemad loengutel hinnanud vaktsineerimismüütide teemat, haiguste detailset käsitlust ning kavaväliste vaktsiinide tutvustust. On välja toodud, et kavavälisest vaktsiinidest perearstid sageli ei räägi, samuti on mujalt selle teema kohta raske infot leida. Väga kasulikud on lapsevanemate arvates loengu lõpus soovitatud veebiallikad, näiteks vaktsiin.ee, vaktsineeri.ee ja WHO kodulehekülg.

kristelliispodder@gmail.com